

Szilárd József
A színek szimbolikája a Bibliában

Aki nem tud semmit, nem szeret semmit. Aki tehetetlen, érthetetlen. Aki nem ért semmit, nem is ér semmit. Aki viszont szeret is, néz is, lát is... Minél több tudás rejlik egy-egy dologban, annál nagyobb a szeretet... Aki azt képzei, hogy minden gyümölcs ugyanakkor érik meg, mint a szamóca, az semmit sem tud a szőlőről.

Paracelsus (1493–1541)

Kezdjük az elejéről. Mi is a szimbólum? Maga a szimbólum görög eredetű szó. A *szümbolon* szó szerint azt jelenti: *melléállítás, összevetés, egybeesés, ráismerési jel*. A szimbólum két egyenrangú elem egységben való kiteljesedése. Mindig hordoz egy mélyebb jelentést, amely két összetartozó fél között keletkezik – megegyezéssel, de sokszor elsősorban racionálisan nem feltétlenül magyarázható módon. Az egyik fele az érzékelhető, konkrét elem, a *jelölő* és a másik, kevésbé konkretizálható, eszmei elem, a *jelzett*.

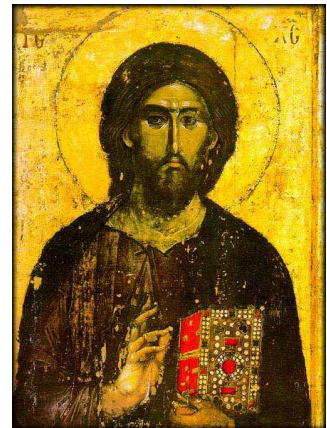
Tehát a szimbólum kép, jelkép, s mint tudjuk a jelképek a művészek fontos kifejezőeszközei. De a jelképek alkalmazása nem a művészek privilégiuma. Rengeteg szimbólum létezik: például vannak politikai szimbólumok (zászló, címer, nemzeti himnusz) vagy vallási szimbólumok (oltár, **ikon**, a szentírás szövege), és persze a mindennapi élet egyéb területe is tele van szimbólumokkal.

Bármilyen dolog felruházható szimbolikus jelentéssel. A fehér galamb a béke közismert szimbóluma, ahogyan az oroszlán az erőt jelenti. Még az olyan elvont formák, mint a számok, is hordozhatnak önmagukon túlmutató jelentést. A szimbólum igazi jelentéséhez elvonatkoztatás útján jutunk, melyben fontos szerepe van az asszociációnak. Ez minden jelképre igaz. A művészetben ez csak azzal egészül ki, hogy itt egy jelkép egy valóságmozzanatot úgy jelenít meg, hogy az bizonyos esztétikai elveknek is megfeleljen.

Maga a nyelv is egy szimbólumrendszer, mely a tapasztalatok áthagyományozásának legfőbb eszköze. A régebbi korokban a képes beszéd, a jelképeken keresztüli közlés sokkal je-

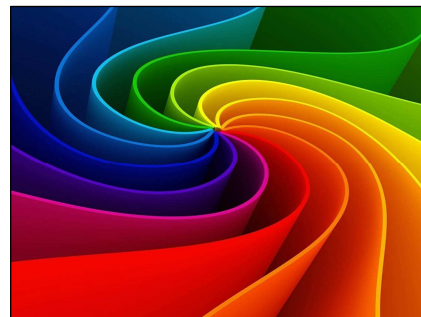
s benne az ember tudatának természetét képezik le.

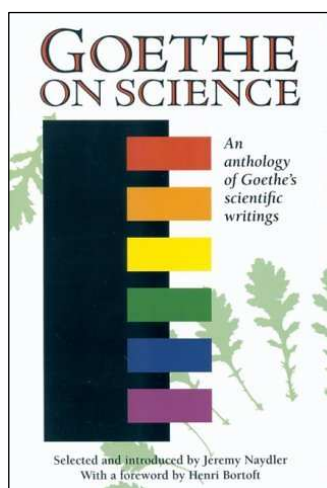
lentősebb volt, szinte mindent képes jelbeszédén keresztül örökítettek át. A jelképes értelem megfejtése *elvonatkoztatni képes látásmódot* kíván meg. Az emberiség szellemi múltját képező különböző hagyományok egyes elemei – mint a **természet körforgásához** fűződő képzetek és szertartások, az évkör rítusai, a termékenységkultuszok, a jó és a rossz erők küzdelmének megélése és megjelenítése – olyan hasonlóságot mutatnak, hogy egyértelműen adódik ebből a következtetés: ezek egyetemes, örökérvényű törvényszerűségeket írnak le, jelrendszerei *a világmindenség*

A szimbólum a legmagasabb értelmében metafizikai, azaz „természetén túli” igazságokhoz vezet el, vagyis a hétköznapi valóságon túl megélhető igazságról szól. Az ember azért hozta tehát létre a szimbólumokat, hogy kifejezze velük a tudatosan megtapasztaltat, de másképpen kifejezhetetlent: az emberi tudatnak olyan állapotait és lehetőségeit, amelyre nincs szó, legfeljebb kép, jelkép – és ennek megértése már kulcs is lehet a megtapasztaláshoz.

Az emberiség **színek** iránti fogékonysága, vonzódása épp oly ősi, mint történelme a földön. Így a szín története csaknem azonos az emberi kultúrák történetével. Minden kultúra létrehozta a maga sajátos színnyelvezetét, színrendszert. Világunk megismerésének, meghatározásának igen fontos eleme a szín. Az emberek egymás közötti kapcsolatában, miként a beszéd, a szín is a vizuális nyelvezet formájában az emberi gondolat és szándékközlés alapvető eszköze. A színekhez kapcsolódó asszociációs és érzelmi viszony létezésünk és a világban való eligazodásunk fontos momentuma. Az ember reagál a környező világ színjelenségeire, érzékeli a természet fantasztikus színharmóniáját. Ugyanakkor vizsgálja annak lehetőségét is, hogy miként tudja alakítani a színek segítségével, az által létrehozott mesterséges környezetet.

Színek, szavak, hangok, érzelmek

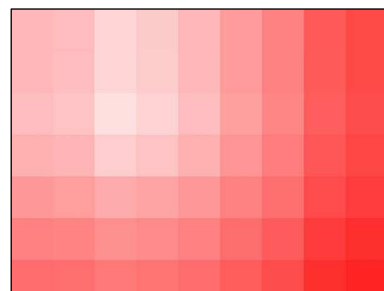
Goethe szerint: „A világ megértésének szerve a szem.” Szemünk a fénynek köszönheti létét. A szín által az egész természet kinyilatkoztatja magát a szem érzékszervének. A formát, a létező világot a világosság, a sötétség és a szín együtt alkotják. Így érzékeljük ebből a háromból a látható világot. A festészetnek is ez a három elem – a világosság, sötétség, szín – az alapja. Belső fény találkozik a külső fényvel.

A látószervünket, szemünket ért fényinger, azaz színinger, végső fokon színérzetté válik az emberi szervezet magasabb fokú idegtevékenységének eredményeként (emlékezés, gondolkodás, asszociáció és lelki folyamatok révén). A színeknek közismertem érzelmekelő hatásuk van, és fordítva, lelkiállapotunktól függően helyezünk előnybe, vagy utasítunk el színeket. Szín és érzelem elválaszthatatlanok.

Amit szavakkal elmondhatunk a színekről, azok az érzetek, érzések (amik szimbólumokká sűrűsödhetnek) tulajdonképpen csak a lélek materiális állapotai.

A szinte végtelen színárnyalatnak és tónusnak sokkal finomabb és bonyolultabb természete van, mintsem ezeket verbálisan kifejezhetnénk. A szavak csak jelek, jelzések lehetnek, amikkel a lélek finom rezdüléseit beszéljük (írják) körül. A szín lényegét nem lehet se szóval, se más eszközzel pótolni igazán; a szín önmagában fejezi ki a legtöbbet. A szavak a színek külsődleges jelzései.

Egy szín rendkívül gazdag és változatos kombinációban jelenhet meg képzeletünkben. Ha azt kérném, hogy mindenki élményei alapján gondoljon egy vörös színre, és ezt módunkban volna megjeleníteni (megfesteni), úgy mindenkinél más-más **színárnyalat** jelenne meg. Ennek a színnek a szubjektumtól, egy meghatározott élménytől befolyásolt érzelmi képe él bennünk. Talán olyan determinációval hangsúlyos, mint a beszédünk, hangunk, vagy testbeszédünk. Természetesen az

adott színnek van egy állandóbb, sok évezredes tapasztaltból leszűrt, kikristályosodott szimbolikus jelentéstartalma.

Azt a belső hangzást, amit egy szín kivált, a zene és más művészeti ág is kifejezheti a rá jellemző módon. Az ember különbözőképpen reagál az őt ért benyomásokra. Van, akinek a zenei forma adja a legnagyobb élményt, mások a festői, illetve irodalmi formát élik át könyvben. Ezért is kell a szemet (a látást) csiszolni, pallérozni, hogy a színek által (is) érzékenységünk nyitottságával a világot és saját belső világunkat megismerjük. A szem is a természet érintésétől nevelődik.

Marcel Duchamp kétféle látásról beszél. Van a retinális látás, amikor a dolgoknak és jelenségeknek csak a külső burkát, felszínét, pillanatnyi „ruháját” érzékeljük. A retinán túli látás pedig mélységekbe jut el, az érzelem, értelem és az érzékenység belső pontjait érintik.

Az igazi látás útján a valós világból jövő élmény és információ az érzelmünkre, értelmünkre hat. Tapasztalat birtokában a szellem erejével a fantázia szárnyalásával a színek ősi beszédes szimbolikája nyílik így ki a lélek

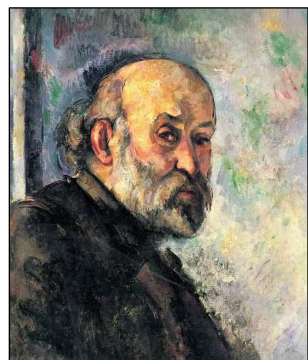

számára.

A szín először is tisztán fizikailag hat ránk, szépségében gyönyörködhetünk, vagy netán ingerültséget vált ki. Ezek az érzetek azonban hamar elmúlnak, elhalványodnak, ha nem érintenek meg a mélyebb rétegeket. Ha a szín szemünk retinális küszöbén túli mélységekbe hatol, úgy a lelki élmények egész láncolatát ébresztheti bennünk. A csiszolt fülön és szemem keresztül a hangok és színek a lélekig hatnak. Belső hallással és látással érzelmi és tudati állapotunk gazdagodik.

A színek pszichikai hatásáról is beszélhetünk, mert a szín olyan eszköz, amellyel közvetlenül lehet a lélekre hatni, lelki vibrációt ébreszt. Erős szenzibilitás, lelki élmény asszociáció útján egy neki megfelelő élményt képes felidézni.

Fényt vinni a színekkel az emberi szív mélységeibe! Ez lehet a festészetben megnyilvánuló teremtő erő végső célja.

Cézanne, a 19. századvégi festőzseni, a színek nagy kutatója a következőképpen fogalmaz: „A festészet mindenekelőtt látás, olyan látás, amit a szemünk gondol. A színek, mint gyökerek úsznak fel a mélyből a felszín felé, s ezért a mélységet fejezik ki a felületen. A színt már-már úgy fogom fel, mint megtestesült eszmét, a tiszta ész produktumát, De amikor festek, nem gondolok semmire, csak önmagától elrendezendő színeket látok, a fák, a rétek, a házak és minden tárgy színes foltokban jelenik meg előttem. Már csak a szín van, amit a szín és a benne ragyogó fény kifejez, ez maga a lét. A szín agyunk és a világmindenség találkozóhelye.”

A fény lehetővé teszi a tárgyak érzékelését, az anyagok pigment tartalmuk folytán színes képet öltenek. A fény segítségével távolságot, méretet, arányt határozhatunk meg, mindazt, aminek a segítségével eligazodhatunk a látványvilágban.

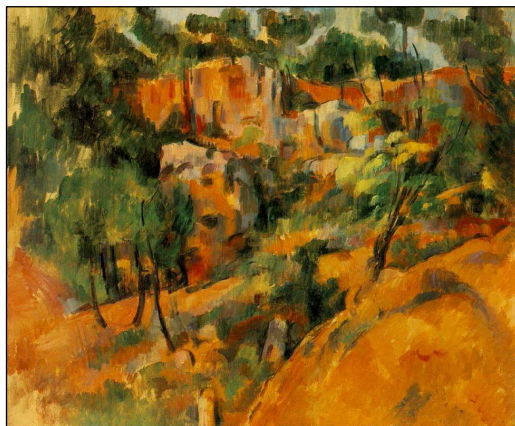
A sötétség a fény hiánya; a fény által született szín, maga az élet. A szín élettel tölt el mindent, és lehetséges, hogy pusztán a szín megpillantása által a legnagyobb magasságba, sőt az egyetemes igazság megismeréshez eljussunk. A színek rejtett tartalmában a kérdés az, vajon a látható valóság a teljes valóság-e, amelyben az igazi lét el van rejtve. A látható dolgok a

világmindenségnek csak a kis részét képezik, a világ túlnyomórészt egyéb valóságokból épül fel.

A **festészet** (különösen a 20. századi) a világot nemcsak érzéki, hanem a maga „valóságában” fogja fel. Az érzékelésen túl a létező világ összefüggéseinek, az igazság megtalálásának keresése a cél. A színek nem tárgyakat írnak le, nem hangulatot ébresztenek csupán, a színek önmagukat jelentik, a festő élménye alapján, amely mély látásbeli hitből származik.

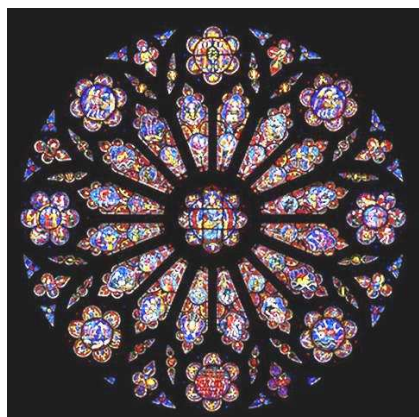
A látható világban a színeknek jelentésük van. Ezt a jelentést gyakran bizonyos fokú szabadsággal – de sohasem teljesen önkényesen – lehet értelmezni. Ez a kifejezés nem csupán lelkiállapotokra és folyamatokra vonatkozik, hanem érzéki, vitális, szellemi élményekkel is kapcsolatos.

Gondoljunk itt pl. az országok zászlóira, ahol a színek és ábrák egy közösség jelképei, vagy egy mozgalom, eszme kifejezői. Címereken, pajzsokon szigorú rend szerint jelennek meg a színek. Közlekedésben kötelező egyértelműséggel kifejező színes KRESZ-táblák jelentéseit mindenki megérti.

Fény és színek a Bibliában

A teremtés története ezekkel a szavakkal kezdődik: „Legyen fény!” A fény tehát kezdettől fogva a központban áll. Fény nélkül semmi sem nyilvánulna meg számunkra. A **rózsablak** a katedrális fényét közvetíti az emberekhez, és így maga is a teremtés mása. Egy központból indulva terjednek a világ színei és struktúrái, amelyek kifelé egyre anyagibb jelleget öltenek, míg végül a katedrálisok kőfalainak szerkezeteiben torkollnak.

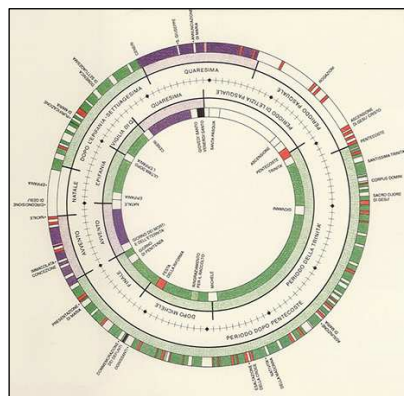

A katolikusok és evangélikusok az **éves ünnepkört** színekkel is jellemzik. A karácsonynak, valamint a húsvéti Feltámadástól Pünkösdig terjedő örömnep időszaknak a színe a dicsőséges aransárga vagy pedig a teljességet jelképező tiszta fehér szín. Az Ádvent és a nagyböjt bűnbánati időszakaira a lila szín, az ünnepek közti időszakokra pedig a reményteli zöld szín emlékeztet.

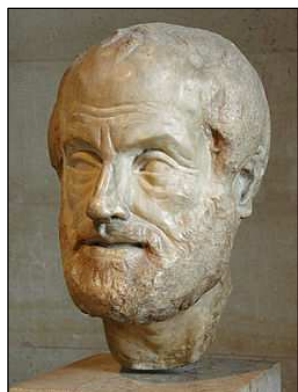
Az érzésekre nagyon építő keresztény hagyomány a színeket még a legfelső régióban, a Szentháromság szintjén is megkülönbözteti. Az Atya színe a teljességé: a fehér, a Fiúé a tudatosságé: a kék, a Szent Szellemé, a szereteté: a piros.

Pál Korintusiakhoz írt első levelében nyilvánvalóvá teszi, hogy földi látásunk töredékes, „homályos”, s csak a teljesség eljövetele után válik tökéletessé: ez a teljes spektrumú, „színről-színre” látás: „Mert most tükör által homályosan látunk, akkor pedig színről-színre; most rész szerint van bennem az ismeret, akkor pedig úgy ismerem majd, amint én is megismerttem.” (1 Kor 13,12)

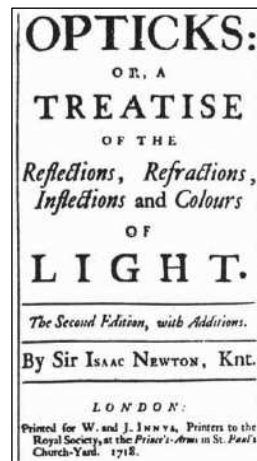
A képzelet tanította meg az embert a szín, a vonal, a hang erkölcsi jelentésére. A képzelet az egész világot elemeire bontja szét. Új törvények szerint új világot teremt, megteremti az új

érzetet. A képzelet a valóság egyik tartománya, közvetlen rokonságban van a végtelennel. Így a színek a képzelet rokonai.

Arisztotelész a színekről írt értekezéséből tudjuk, hogy az „egyszerű” színek az elemek saját színei, azaz a tűz = vörös, a levegő = kék, a víz = zöld, a föld = sárga. Ez a megállapítása, hogy az összes színek a nap és tűz fényének keverékei, valamint a levegőé és vízé volnának, módosultak. Goethe a színek kutatásában ezeket az arisztotelészi megállapításokat még védelembe vette. Viszont erősen támadta **Newton színtanát**, ugyanis az angol tudós a színeket kizárólag a fizika körébe sorolta. Goethe kifejtette, hogy a szemünk és hozzátartozó szervek milyen fontos közreműködő szerepet játszanak a színérzet létrejöttében. A színek élettani és lélektani jelenségeinek fontos tanulmányozására mutatott rá.

A színeket sötétség-világosság különböző arányú vegyítéséből származtatta. Így fogalmazott: „A színek a fény tettei és szenvedései.” Arra a megállapításra jutott, hogy a fény és sötétség egymáshoz úgy viszonyulnak, mint a mágnes északi és déli pólusa. Ahol legnagyobb a fény ott legnagyobb az árnyék. A sötétség képes enyhíteni a fényt hatóerejében. Megfordítva, a fény korlátozhatja a sötétség energiáját. Mindkét esetben szín keletkezik. A színeket ezért kell és lehet a fényből levezetni.

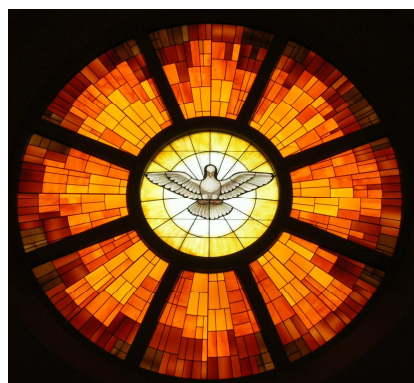
A megfigyelés számára a sötét éppúgy, mint a fény, jelenséggént lép fel. A sötét ugyanolyan értelemben észleleti tartalom, mint a világos, Az egyik csupán ellentéte a másiknak.

A színek jönnek felénk és távolodnak tőlünk. Két nagy csoportra oszthatjuk őket: 1) meleg és hideg színekre, 2) világos és sötét színekre. Egy szín melegségén, vagy hidegségén általában a sárgára, vagy a kékre való hajlamát értjük. Ezek szerint a színeknek hol a materiális, hol az immateriális felé való jellege erősödik. Meleg szín esetén a néző felé irányul, vonzza a szemet, pl. egy vöröslő fény, tűz. Hideg szín esetén pedig távolodik, az óceán, az ég kékje, transzcendens, immateriális világ felé.

A másik kontraszt, vagy ellentét, a fehér és a fekete közti különbség, világos és sötét iránti hajlam.

A fehér

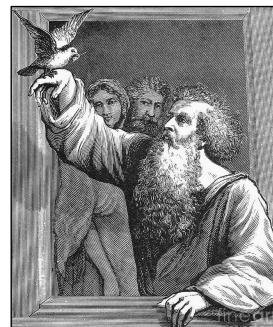
A fehér a felhőtlen öröm és tisztaság jelképe. Hatalmas csönd áramlik belőle. A fehér szín mélységes, abszolút hallgatásként hat a lélekre. Belső értelmét tekintve negatív hangzás, zenei szüneteknek felel meg. Minden hang közeli rokonságban van a csönddel, minden szín közeli rokonságban van a születő fényvel, az élet lehetőségével. Nem élettelen, hanem lehetőségekkel teli hallgatás ez. A fehér olyan szín, amely egyik pillanatról a másikra értelemmel telítődhet. A fehér – a semmi, pontosabban az ifjú semmi – a kezdetek előtti, a születés előtti semmi. A fény, a tisztaság, a differenciátlanság, a transzcendencia, a tökéletesség, az egyszerűség jelképe. Az égi istenek állatainak színe így pl. Zeusz, mint fehér hattyú; **a Szentlélek galambja**. A fehér szoros kapcsolatban áll a halállal és az ehhez kapcsolódó rituális tárgyakkal (halotti lepel, a gyertya). A keresztény hagyományban az öröm és a vigasság hordozója. A szentséghez, Istenhez tartozó szín, valamint a feltámadás színe. A fehér ruha a tisztaságot, a

szüzességet, a lélek győzelmét jelenti az anyag felett. A béke és jóakarat kifejezője; erre utal **Noé fehér galambja** és a békekövetek fehér zászlója.

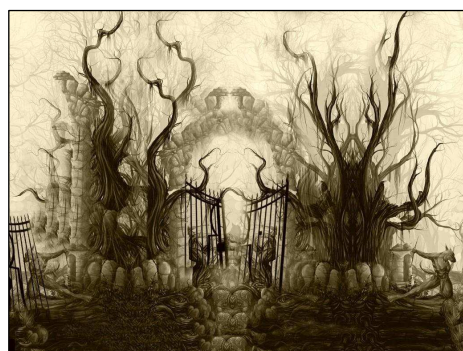
A fehér a töretlen fény színe, csak a legelőkelőbbeket illeti meg. Ez a papi ruhák színe, Aeron, az egyiptomi pap, a Biblia első papja ugyanúgy ezt viselte, mint a katolikusok pópája.

Ha fehérhez feketét keverünk, elveszíti állandóságát, a szürke szín alakul ki, nincs mozgási energiája, hiányzik az élet potenciális lehetősége, mozdulatlan passzivitást sugároz. A szürke a reménytelen mozdulatlanság. Közömbös, unalom, bizonytalanság jelzője.

A fekete

A fekete szín olyan, mint a kihunytt máglya, mozdulatlan, mint egy holttest, közömbös és érzéketlen minden iránt. A fekete szín belső hangzása olyan, mint a lehetőségek nélküli semmié, mint a nap kialvása utáni, halott semmié, mint a reménység nélküli örök hallgatásé. Tökéletes záró szünet, a folytatás már egy új világ kezdetét jelenti, mert az ilyen szünettel való lezárás örök időkre szól. Fekete a halál szimbóluma, a gyászé, a tudatlanságé, a gonoszságé. Az ősi sötétség, a káosz, az éjszaka, a feneketlen, titokzatos mélység, a világűr jelképe. A színekben kifejeződő élet ellentéte, a halál szimbóluma. A bűn, a **pokol**, a bűnhődés jelképe. A világtól, az élettől való elfordulás, az alázatot is kifejezte, ezért a papok és

a bencés szerzetesek ruházatuk színéül választották.

Fehér a potenciális lehetőség (fény), a fekete a jövőt nem ígérő, fénytelen semmi. Fehér és fekete között van a színskála, színharmónia, ami maga az élet, fájdalommal, örömevel, bánatával, gyönyörűségével. Ez az élet nem más, mint munka, küzdelem, fizikailag, szellemileg. Az ember olyan energiákat gyűjt be, amivel igyekszik legyőzni a feketét. A két szín bennünk van, a feketét a fehér által ismerhetjük meg. Az élet színes kockái lelkesítenek, fényt gyűjtanak az értelem és érzelem titkos kamráiban, hogy a **fekete és fehér** „egyensúlyát” megértsük.

A sárga

A sárga a fényhez legközelebb álló szín. Vidám, derűs, szelíden vonzó tulajdonsággal bír. Jellegzetesen földi szín. Könnyen lendületessé válik, nincs igazán sötét árnyalata. A sárga

tónusokban festett kép mindig lelkileg melegséget sugároz. a sárga szín első mozgása ember felé törekvés, amely az intenzitás növekedésével a zaklatásig fokozódhat. Második mozgása e színnek, az energiának a környezetbe való szétszórása. Fizikai erőnek a megnyilvánulása. Az örök fény, a felség, a hatalom kifejezője, a közvetítés jelképe emberek és istenek között. a világos-vagy aranysárga a hit, a jóság, az intuíció, az intellektus színe. A narancssárgába hajló sárga a **Nap**, a melegség szimbóluma, az isteni szeretet, a bölcsesség színe, a zöldessárgát viszont a

halálhoz, az irigységhez, a hitszegéshez társították. **Iskarióti Júdást**¹ gyakran ábrázolják ebben a színben. A sárga szín többértékű, lehet a szentség, a felfedett igazság kifejezője, ugyanakkor a sötét sárga az eretnek-ség, az árulás színe. A zsidó hagyományban a narancs-sárga a ragyogás a pompa színe.

A kék

A kék jellegzetesen égi szín. Az Ókeresztény kor mozaikjain kék és aranyszínű alapok váltakoznak egymással; mindegyiknek hasonló jelentősége van: az Isten szférájára utalnak. Az arany az Isten dicsőségét, a kék pedig a világmindenség feletti hatalmát

hirdeti. Ha az ember kék vagy aranyszínű alap előtt jelenik meg, akkor mindig Isten világába van behelyezve; ez a világ az emberi lét forrása. **Mária**² – mint az ég királynője – már 700 körül kék köpenyt visel. A középkorban az angyalok – mint égi lények – gyakran kék köntöst viselnek, ehhez szívesen alkalmazzák a drága lazúrkövet, amely a messzi távolból került Európába. A kék a keresztény művészetben a transzcendencia jelképe. 1400 körül jelenik meg a festészetben a kék, mint a **földi égbolt**³ színe. Ehhez a színhez szükségképpen hozzá tapad a távolság jellege. A kék mindent bizonyos fokig eltávolít a nézőtől.

Nem kell rögtön otthon éreznünk magunkat a képen. Valami más, valami idegen érint meg bennünket. A kéken keresztül mintha egy elérhetetlen világba pillantanánk be. A kéknek olyan erős az elmélyülés iránti hajlama,

hogy épp a sötétebb tónusaiban válik intenzívebbé, ekkor nyilvánul meg legjellegzetesebben a lélekre, gyakorolt hatása. Minél mélyebbé válik a kék, annál inkább felébreszti bennünk a vágyat a tisztaság és az érzékfeletti iránt. Feketévé sötétülve bánat hangja érződik. A kék sötét tónusa a határtalan elmélyültségű koncentráció állapotát idézi. Kék: mint az ég, a levegő, a **víz**,⁴ csupa nélkülözhetetlen, életet adó befogadó „gondoskodó” természetű dolog. Jelenthet intelligenciát, tudást, vallási áhítatot, szentséget, alázatosságot, büntudatot, fájdalmat, nosztalgiát. A papi törvények, az autoritás, az igazság, a bűntudat, a szomorúság és a várakozás kifejezője. Zenei szempontból a halványkék szín a fuvolához, a kék a csellóhoz, a kék sötétebb árnyalatai a nagybőgő hangjaihoz, az ünnepélyes mélykék szín pedig az orgona mélyzengésű basszusához hasonlítható.

¹ Giotto: *Júdás csókja*

² Raffaello: *Madonna a gyermekkel*

³ Giotto: *Bevonulás Jeruzsálembe*

⁴ Pietro Prugino: *Krisztus megkeresztelése*

A vörös

A vörös igen gazdag és változatos anyagi formával rendelkezik, Cinóbervöröstől a kadmiumvörös árnyalatain át az angol vörösig, krapplakkig bezárólag. Jellegzetesen meleg szín, önmagában nagy az aktivitása. Belsőleg rendkívül élénk, mozgékony és nyugtalan, minden energiája és intenzitása egy céltudatos erő megnyilvánulása. Férfiúi érettség, eruptív forrongás, lángolás jellemzi e színt. A vörös a **vér**⁵ szimbólumaként is felfogható. A vér, amely az emberi lét szinte legfontosabb eleme, ki is omolhat, de ugyanakkor magában hordozza az új élet keletkezését. A vér az ereinkben lüktet, pulzál, behálózza testünket, áramlik egy adott vérmérséklettel. Energia van benne, ami mozgásra, cselekvésre, szellemi értelembe is, buzdítja az embert. Az izzó vörös fizikai és szellemi energiát sugároz. Pozitív társadalmi változások, forradalmak szellemi megújulás színe a vörös. Zászlók színeinek többségében megtalálható a vörös, ami cselekvő tettekkészséget, az emberi közösségnek „örök” tüzeit, szenvedélyét szimbolizálja. Vörös szín a léleknek az az éltető motorja, ami nem hagyja nyugodtan, célirányos lángolást, aktivitást, nyugtalan kíváncsiságot, a hidegebb árnyalatai (krapplakk) az elmélyülés lehetőségét rejt magában.

A zsidók ajtófélfáikat az áldozati bárányok vérével festették meg, hogy megóvják házaikat a tíz csapás öldöklő angyalától.

Ez a forró és a láng színe, meg a Szentlélek színe, mely pünkösdkor lángnyelvekben ereszkedett le az apostolokra. A bátorság színe, meg a lelkesedés tüzeé, mely élénkítően hat a külvilágra.

A zöld

A zöld az első Bibliában előforduló szín: „A föld minden vadainak pedig, és az ég minden madarainak, és a földön csúszó-mászó mindenféle állatoknak, a melyekben élő lélek van, a zöld fűveket adom eledelül. És úgy lőn.” (Genézis 1,30)

A zöld szín a sárga és kék ellentétes színek ideális egyensúlya. A lehetséges színek közül az abszolút zöld a legmegnyugtatóbb; nem tart sehová, nem társul mellé sem öröm, se bánat, se a szenvedély hangja, nem követel semmit és nem hív sehová. A mozgásnak ez az állandó hiánya olyan tulajdonság, amely főleg a megfáradt emberek lelkére van jótékony hatással. Zöld szín a lélekben unalmat áraszt, passzív hatást kelt. Jellegzetesen nyári szín, amikor a természet túljutott a tavaszon, és egy megállapodott nyugalomba süppedt. Zöldellő rét, növekvő élet, a megújulás, a bizalom, a remény színe is. Mélyebb árnyalatai komoly, elgondolkodtató érzésekkel telítődnek. A kereszténységben a halhatatlanság, a feltáma-

⁵ Van Dick: *A megfeszített Jézus a Szűzzel, Szent Jánossal és Mária Magdalénával*

dás színe, az Erények közül a Reményé. Negatív jelentése: mérge, halál, a gonosz rontó ereje. A sátánt gyakran ábrázolják zöld testtel és szemmel.

A szürke

A szürke a hamu és a köd színe, ezáltal a szomorúság, a **melankólia**, az unalom, a fásultság, az egyhangúság jelképe. A keresztény szimbolikában a test halálát és a lélek halhatatlanságát jelképezi. Ebben az értelemben vált az egyházi közösségek, a rendek megkülönböztető színévé. A szürke a színek elmentéteként a semlegességet, a hétköznapiságot jelenti.

Az ezüst

Az ezüst utalhat a kereskedelemre és a pénz hatalmára. Az egyiptomi mítoszok szerint Ré napisten csontjai ezüsből vannak. A görög-római mitológiában a második világkorszak az ezüstkorszak, amely az aranykor boldog világával szemben a hanyatlás kezdete. Míg a királyok féme az arany, a királynőé az ezüst. Júdás **harminc ezüst** pénzért árulta el Jézust...

Az arany

Az arany a napfény, az isteni hatalom a megvilágosodás, a halhatatlanság, a dicsőség jelképe. Az összes napistent, a vetés és aratás isteneit, a beért termést szimbolizálja. A kereszténységben, az **ikonfestészetben**⁶ és a román kor nyugati festészetében az arany háttér a transzcendens szféra, a mennyei birodalomra utal az arany dicsfény, a glória pedig a megtestesült szentekre.

⁶ Rubljov Szentháromság-ikonjának arany takarója (rizája)

A színek szimbolikája a Bibliában

A színeknek kimeríthetetlen kifejező erejük van. Véget nem érő teremtés gondolata mozgatja a művészt, és álmódzva tovább alakítja a természetet. A művészet értelme talán abban van, hogy alakító ereje által a világot-mint, természetet, embert, és Istent birtokba vegyük.

Érezzük meg – örömmel – a szín, a szó, a hang kozmikus titkainak üzenetét, amelyből sem az értelem, sem az érzelem nem hiányozhat.

Végezetül Kosztolányi Dezső „*Mostan színes tintákról álmodom*” c. versét idézném...

Mostan színes tintákról álmodom.

Legszebb a sárga. Sok-sok levelet
e tintával írnék egy kisleánynak,
egy kisleánynak, akit szeretek.
Krikszkrakszokat, japán betűket írnék
s egy kacskaringós, kedves madarat.
És akarok még sok más színű tintát,
bronzot, ezüstöt, zöldet, aranyat.
És kellene még sok száz és ezer
és kellene még aztán millió:
tréfás-lila, bor-színű, néma szürke,
szemérmes, szerelmes, rikító,
és kellene szomorú viola
és téglabarna és kék is, de halvány,
akár a színes kapuablak árnya
augusztusi délkor a kapualján.
És akarok még égő-pirosat,
vérszínűt, mint a mérges alkonyat,
és akkor írnék, mindig-mindig írnék.
Kékkel húgomnak, anyának arannyal:
arany-imát írnék az én anyámnak,
arany-tüzet, arany-szót, mint a hajnal.
És el nem unnám, egyre-egyre írnék
egy vén toronyba, szűnős-szüntelen.
Oly boldog lennék Istenem, de boldog.

Kiszínezném vele az életem.

